

Socialdepartementet

Eskilstuna kommuns yttrande över remiss - En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30)

Eskilstuna kommun ställer sig övervägande negativ till utredningens föreslagna lagändringar med följande medskick:

Gällande förslaget: *En samlad reform med statligt huvudmannaskap* ställer sig Eskilstuna kommun frågande i huruvida reformen ska kunna ge effekt av att förebygga brott hos barn och unga. Medskick är att reformen i sig inte ändrar de insatser som finns att tillgå inom socialtjänsten. Insatserna, som i förslaget ska utföras av socialtjänsten, skola, fritid och regioner, samverkas redan kring individer idag. Arbetet gällande samverkan önskas utvecklas än mer, men med hjälp av andra lagförslag som exempelvis förslagen om; *En hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)*, *Ett förtydligt brottsförebyggande ansvar för socialnämnden (S2023/03181)*, *En reform av den statliga barn- och ungdomsvården för en trygg och kvalitativ vård (dir.2024:13)*, *Öppna insatser utan samtycke till vårdnadshavare och fler tidiga insatser till barn och unga (2022:D)*, *Stärkt trygghet och säkerhet för barn och unga i hem för vård eller boende (dir. 2024:18)*, *BOB- barn och unga i organiserad brottslighet*, med många flera. Eskilstuna kommun anser att dessa nya lagförslag och förändringar är tillräckliga. Upprättandet av kriminalitetsnämnder kommer att allvarligt inskränka det kommunala självstyret.

Forskningen visar att tidigt normbrytande och kriminellt handlande ökar risken för att utveckla ett långvarigt kriminellt beteende. Därför så lönar sig tidiga insatser riktade till barn och unga. Det är viktigt att prioritera barn och unga tidigt så risken att de hamnar i ett livslångt kriminellt beteende minskar. Eskilstuna kommun understryker även att personer som upprepade gånger begår brott, står för en relativt stor andel av den totala brottsligheten i samhället. Insatser för att förebygga återfall bör därav vara en central del av det brottsförebyggande arbetet.

Gällande förslaget: *Målgrupp - Lagen om brottsförebyggande åtgärder för unga ska omfatta barn och unga under 18 år som riskerar att begå brott av allvarligt slag*. Eskilstuna kommun ställer sig tveksam till formulering av definition av brottsförebyggande insatser. Aktuell forskning tydliggör att brottslighetens grundorsaker handlar om att arbeta för god välfärd åt alla. Exempelvis att arbeta för jämlikhet och jämställdhet, mot skillnader och att identifiera vilka grupper behöver stöd. Av betydelse är trygga uppväxtvillkor, god

utbildning och ett arbete. Det kan även vara god hälso- och sjukvård. Med andra ord, en brottsförebyggande effekt kan nås genom att öka jämlikheten och minska klyftorna i samhället. Utredningens olika förslag anses inte ta den riktning som tidigare visat effekt, som riskerar att stigmatisera målgruppen ytterligare och ge motsatt effekt.

Gällande förslaget: *Barnets bästa- vid åtgärder enligt lagen om brottsförebyggande åtgärder för unga ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets eller den unges bästa.* Eskilstuna kommun är positiv till ansatsen om barnets bästa samt att barnet eller den unge ska få relevant information i frågor som rör honom eller henne. Eskilstuna kommun har dock svårt att se hur detta är förenligt med den ingripande, tvingande tonen som förslaget innebär. Barnets bästa är en grundförutsättning för att mer kunskapsbaserat bedriva ett effektivt brottsförebyggande - och trygghetsfrämjande arbete.

Gällande förslaget: *En ny statlig myndighet mot ungdomskriminalitet* ställer sig Eskilstuna kommun negativ till, då nya myndighetens ärendeprocess riskerar att byråkratisera förfarandet ytterligare. Senaste årens förtydligande av ansvar för målgruppen samt satsningar och omställning av arbetssätt, med hjälp av exempelvis Cylindermodellen och SSPF bidrar redan nu till att arbeta förebyggande och åtgärdande kring barn och unga i risk för kriminalitet. Hela ärendeprocessen i förslaget anses komplicera arbetet kring barnet/den unge. Tidigare forskning visar att avgörande för att nå effekt, är att det finns funktioner som håller ihop det brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet på lokal nivå.

Gällande förslaget om: *Kriminalvården är väl lämpad som ansvarig myndighet för uppföljning och kontroll* ställer sig Eskilstuna kommun negativ till. Kriminalvården anses vara fel aktör att samarbeta med gällande målgruppen som benämns. Det förebyggande arbetet bör följas upp tillsammans med socialtjänst, polis, skola och region. Däremot om den unge är dömd för ett brott bör samverkan med kriminalvården ske naturligt. Vidare föreslås att kriminalvården ska göra hembesök för att följa upp insatser som inte följs av individen.

Där menar Eskilstuna kommun att socialtjänsten är en mer betydande aktör för uppföljning. Socialtjänsten har redan i dag ett förebyggande ansvar. Socialtjänsten har stor kunskap om sociala problem och möter enskilda i utsatta situationer. Det finns dock en rad utmaningar och utvecklingsområden inom socialtjänstens verksamhet, som berör det brottsförebyggande arbetet. Till utmaningarna hör uppföljning av insatser till en av socialtjänstens förbättringsbehov som arbetats intensivt med. Uppföljning av insats är ett ansvar som socialtjänsten kan förväntas kunna hantera mer kvalitativt framåt i linje med förslaget i betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag. Om socialtjänsten ska arbeta i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet, kommer socialtjänsten kunna använda mer planerade och ändamålsenliga insatser, och i större utsträckning använda kunskaps- och manualbaserade metoder samt standardiserade bedömningsmetoder som är enklare att följa upp.

Gällande förslaget: *Myndigheten mot ungdomskriminalitet ansvarar för att följa upp och kontrollera att de brottsförebyggande åtgärderna genomförs*, ser Eskilstuna kommun som mer rimligt om förslaget vinner laga kraft, än att kriminalvården ska följa upp och kontrollera insatserna.

Gällande förslaget om ärendeprocessen: *Polismyndigheten ska ansvara för hänvisningen, underrättelse till enskild, polismyndigheten bedömning, socialnämnden ska lämna uppgifter till polismyndigheten och att polisen ska fatta beslut om hänvisning i frågan* ställer sig Eskilstuna kommun frågande till eftersom det redan finns upparbetade vägar för samverkan med polisen som agerar med stöd av riskbedömning. Gällande att polisen skulle anmoda till LVU ser Eskilstuna kommun som svårt att omsätta i praktiken, då socialnämnden är skyldiga att utreda om det föreligger kriterier för LVU.

Gällande förslaget: *Verkställighet av beslut ska göras oaktat samtycke* och med *stöd av handräckning med polis* ställer sig Eskilstuna kommun negativ till. Att ett barn eller en ung person som riskerar begå brott blir hämtad av polis med handräckning uppfattas mer vara en ”scared straight” metod som forskning tydligt visat inte fungerar, tvärtom så ökar kriminalitet hos barn och unga som ska skrämmas till att följa lagar och regler i samhället.

Eskilstuna kommun vill slutligen återigen lyfta vikten av samverkan mellan kommunen och samhället i övrigt som helhet för att bidra till att brottsförebyggande arbete bedrivs på ett effektivt sätt i enlighet med Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Eskilstuna kommun är medveten om nuläget med varierande förutsättningar och prioriteringar i kommuner och regioner som gör att tillgången till insatser skiljer sig åt över landet. Arbete med att förbereda för en ny socialtjänstlag är i gång med kartläggningar av insatser och metoder, samt pågående omställningsarbete. Utredningens förslag kan riskera att ta udden av effekten i den föreslagna nya socialtjänstlagen. Eskilstuna kommun vill hellre se en samlad statlig satsning där utbildningar av rekommenderade metoder och arbetssättet för att förebygga och motverka kriminalitet erbjuds kommunerna. Utredningens förslag fokuserar resurserna på parallella processer med kostsam byråkrati. Eskilstuna kommun önskar än mer förbättra och säkerställa tidiga insatser som ska förebygga brottslighet för barn och unga, för syfte att främja en trygg, säker, likvärdig och jämställd fråga för alla barn och unga nationellt.

Finansiering

Exemplen på beräkningar i förslaget innefattar inte kostnad för insatser. Det uppfattas som direkt missvisande om faktiska kostnader för kommunen och därav svår att tycka till om. Eskilstuna kommun frågar sig hur kostnader för alla övriga pågående lagförslag som räknats upp i svaret ytterligare ska finansieras. Eskilstuna kommun ser stora risker i ytterligare kostnadsutveckling inom området utifrån föreslagen utredning.

ESKILSTUNA KOMMUN